

CZU: 343.281(478)

DISCRIMINARE ÎN CONTEXTUL SUSPENDĂRII CONDIȚIONATE A EXECUTĂRII PEDEPSEI: STUDIU DE CAZ

Gheorghe RENIȚĂ

Universitatea de Stat din Moldova

Tratamentele diferențiate sunt discriminatorii dacă nu se bazează pe o justificare obiectivă și rezonabilă, adică dacă nu urmăresc un scop legitim sau dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit. Din această perspectivă, suspendarea condiționată a executării pedepsei poate opera, în anumite circumstanțe, în privința oricărei persoane fără deosebire de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau alte criterii. La categoria „alte criterii” am putea atribui, între altele, cetățenia persoanei și faptul dacă persoana are sau nu domiciliul pe teritoriul în raza căruia a comis infracțiunea. Prin urmare, refuzul suspendării condiționate a executării pedepsei, din motiv că făptuitorul este cetățean străin și nu are domiciliul pe teritoriul Republicii Moldova, reprezintă un tratament discriminatoriu.

Cuvinte-cheie: pedeapsă, discriminare, discreție judiciară, infracțiune, instanță de judecată, termen de probă.

DISCRIMINATION IN THE CONTEXT OF CONDITIONAL SUSPENSION OF THE EXECUTION OF THE SENTENCE: A CASE STUDY

Differentiated treatments are discriminatory if they are not based on an objective and reasonable justification, that is, if they do not pursue a legitimate purpose or if there is no reasonable ratio of proportionality between the means used and the purpose pursued. From this perspective, the conditional suspension of the execution of the sentence may operate, in certain circumstances, with respect to any person regardless of sex, race, color, language, religion, political opinions or any other opinions, national or social origin, belonging to a national minority, wealth, birth or other criteria. To “other criteria” we could attribute, among other things, the citizenship of the person and the fact whether or not the person has his domicile in the territory in which he committed the crime. Therefore, the refusal to conditionally suspend the execution of the sentence, because the offender is a foreign citizen and does not have a home on the territory of the Republic of Moldova, is a discriminatory treatment.

Keywords: punishment, discrimination, judicial discretion, offense, court, probation term.

Introducere

Se știe că instanțelor de judecată le revine sarcina de a aplica persoanei găsite vinovate de comiterea unei infracțiuni o pedeapsă penală corespunzătoare.

În ipoteza în care instanța de judecată își formează convingerea că în privința unei persoane (care a comis o infracțiune) trebuie aplicată pedeapsa închisorii, ea (*i.e.* instanța) poate, în prezența unor condiții, să suspende executarea acestei pedepse. În Republica Moldova, suspendarea executării pedepsei operează doar în raport cu închisoarea.

În particular, în baza art.90 CP RM, instanța de judecată poate suspenda executarea pedepsei închisorii dacă:

- 1) pedeapsa închisorii a fost aplicată pe un termen de cel mult 5 ani pentru infracțiunile comise cu intenție și de cel mult 7 ani pentru infracțiunile comise din imprudență;
- 2) nu este rațional ca persoana să execute pedeapsa;
- 3) persoana nu a comis o infracțiune deosebit de gravă sau excepțional de gravă;
- 4) infracțiunea nu a fost comisă de către un recidivist periculos (recidiva se consideră periculoasă dacă persoana anterior condamnată pentru o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă a comis din nou cu intenție o infracțiune gravă sau deosebit de gravă) sau deosebit de periculos (recidiva se consideră deosebit de periculoasă dacă persoana anterior condamnată pentru o infracțiune excepțional de gravă a comis din nou o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă).

Conform art.90 alin.(1) CP RM, pentru a determina dacă este sau nu rațional ca persoana să execute pedeapsa aplicată, instanța de judecată trebuie să țină cont de „circumstanțele cauzei și de personalitatea făptuitorului”.

Atunci când instanța de judecată ajunge la concluzia să suspende executarea pedepsei aplicate unei persoane, ea trebuie să stabilească un termen de probă (de încercare) în limitele de la 1 an la 5 ani.

De asemenea, potrivit art.90 alin.(5) CP RM, în caz de condamnare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, pot fi stabilite pedepse complementare.

Mai mult, în conformitate cu alin.(6) al aceluiași articol, instanța de judecată îl poate obliga pe condamnat:

- a) să nu-și schimbe domiciliul și/sau reședința fără consimțământul organului competent;
- b) să nu frecventeze anumite locuri;
- c) să urmeze un tratament în caz de alcoolism, narcomanie, toxicomanie sau de boală venerică;
- d) să participe la un program special de tratament sau de consiliere în vederea reducerii comportamentului violent;
- e) să acorde o susținere materială familiei victimei;
- f) să repare daunele cauzate în termenul stabilit de instanță;
- g) să participe la programe probaționale;
- h) să presteze muncă neremunerată în folosul comunității;
- i) să fie supus monitorizării electronice, dar nu mai mult de 12 luni.

Aceste obligații sunt alternative.

După aceste precizări introductive, în cele ce urmează vom analiza un caz din practica judiciară, în care s-a pus problema suspendării condiționate a executării pedepsei închisorii. Este vorba de cazul *Mătieș*, care a fost judecat, în ultimă instanță, de Curtea Supremă de Justiție.

Putere discreționară a instanțelor de judecată

Întâi de toate, trebuie de precizat că instanțelor de judecată le este conferită puterea de a decide dacă este rațional de a suspenda sau nu executarea pedepsei închisorii și de a alege obligațiile pe care persoana ar trebui să le respecte în perioada de probă.

Un judecător din cadrul Judecătoria Chișinău a pus la îndoială o astfel de concepție și a ridicat o excepție de neconstituționalitate, invocând că într-o cauză pe care o judecă (intentată în baza art.217¹ alin.(3) lit.b) și f) CP RM – circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor acestora în scop de înstrăinare comisă de două sau mai multe persoane în proporții mari, infracțiune care se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 7 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 7000 la 9000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice), acuzatorul de stat a solicitat, în cadrul dezbaterilor judiciare, aplicarea în privința făptuitorului a pedepsei cu suspendarea executării acesteia [1].

În motivarea excepției de neconstituționalitate, judecătorul în discuție a învederat Curtea Constituțională că sintagmele „pot fi” de la alin.(5) și „îl poate” de la alin.(6) ale art.90 CP RM lasă la discreția instanței de judecată stabilirea obligațiilor prevăzute de art.90 CP RM pentru persoanele condamnate, însă nu o obligă să aplice pedepse complementare, proporționale cu gravitatea faptei comise, în special amenda judiciară și munca neremunerată [2].

De asemenea, s-a susținut că există un tratament discriminatoriu între condamnații care au comis o infracțiune mai puțin gravă și condamnații care au comis o infracțiune gravă. Primii nu ar beneficia de instituția suspendării și le-ar putea fi aplicată amenda sau pedeapsa cu munca neremunerată. Condamnații din cea de-a doua categorie ar beneficia de instituția suspendării, nu ar achita nicio amendă și nu le-ar putea fi aplicată pedeapsa complementară cu muncă neremunerată [3].

Prin urmare, Curții Constituționale i s-a solicitat declararea neconstituționalității sintagmelor „pot fi” de la alin.(5) și „îl poate” de la alin.(6) ale art.90 CP RM.

În acest sens, Curtea Constituțională a pronunțat Decizia nr.64 din 25 aprilie 2019. Ea și-a început analiza prin a constata că dispozițiile alin.(5) din art.90 din Codul penal reglementează stabilirea pedepselor complementare în cazul condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, iar alin.(6) instituie obligațiile care îi pot fi impuse condamnatului de către instanța de judecată [4].

În continuare, s-a observat că autorul excepției nu precizează sub ce aspect textele de lege criticate creează discriminări. În realitate, acesta este nemulțumit de faptul că prevederile contestate nu obligă instanța de judecată să aplice pedepse complementare, în special amenda judiciară și munca neremunerată.

Curtea Constituțională a reamintit că stabilirea faptelor penale și a sancțiunilor pentru acestea ține de competența legiuitorului, care dispune de o marjă discreționară largă în acest sens, așa cum o sugerează art.72 alin.(3) lit.n) din Constituție [5].

Ea a notat că prevederile criticate nu instituie discriminări, iar modificarea acestora în sensul dorit de autorul excepției excedă competenței judecătorilor constituționali, care se pronunță doar cu privire la constituționalitatea actelor cu care a fost sesizată, fără a putea modifica sau completa prevederile supuse controlului [6].

Din aceste motive, Curtea Constituțională a conchis că excepția de neconstituționalitate este nefondată și, în consecință, a declarat-o inadmisibilă.

Ni se pare ciudat faptul că însuși un judecător a pretins că trebuie limitată puterea discreționară conferită instanțelor de judecată. Ca atare, „o putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești” [7]. Sub acest aspect, legiuitorul a prevăzut condițiile în care ar putea fi suspendată executarea pedepsei. Adică, a stabilit repere fixe chiar în Codul penal, care limitează discreția judiciară.

Așadar, existența unei discreții judiciare nu echivalează, în mod automat, cu arbitrariul. Această discreție trebuie exercitată în mod rezonabil și cu o motivare plauzibilă, astfel încât să nu existe nicio suspiciune de arbitrar. Orice pretins abuz al primei instanțe sau al instanței de apel ar putea fi cenzurat de către instanța supremă. Dar cine va cenzura abuzurile Curții Supreme de Justiție? Altfel spus: *quis custodiet ipsos custodes?*

Cazul Mătieș

Revenind la cazul Mătieș, situația de fapt din acest caz poate fi rezumată după cum urmează. În iulie 2016, Mătieș, de comun acord cu încă o persoană, au recrutat și au îndemnat mai multe persoane de sex feminin să presteze servicii sexuale online, manifestate prin etalarea și/sau excitarea propriilor organe genitale în fața camerei-web. În vederea realizării intențiilor lor infracționale, făptuitorii au închiriat un apartament și au procurat camere web, jucării sexuale și notebook-uri, pe care le-au pus la dispoziția unor fete tinere – „modele de video-chat erotic”. În așa mod, ei au organizat și au înlesnit prestarea serviciilor sexuale online contra plată, satisfăcând dorințele sexuale ale utilizatorilor unui site (găzduit de un server al unui stat străin) prin spectacole pornografice live. Venitul obținut din această activitate era împărțit de către făptuitori în jumătate cu „modelele de video-chat erotic”.

Printr-o sentință din 24 iulie 2018, Judecătoria Chișinău I-a găsit vinovat pe Mătieș de comiterea infracțiunii prevăzute la art.220 alin.(2) lit.a) și c) din Codul penal, proxenetism, adică îndemnul la prostituție, înlesnirea practicării prostituției de către o altă persoană, acțiuni comise asupra mai multor persoane, de mai multe persoane. În baza acestei norme, prima instanță i-a aplicat făptuitorului o pedeapsă de 3 ani închisoare.

Totodată, Judecătoria Chișinău a apreciat că nu este rațional ca persoana să execute pedeapsa aplicată și a suspendat executarea pedepsei pe termen de probă de un an, făptuitorul fiind obligat să nu comită alte infracțiuni și să nu-și schimbe domiciliul/sau reședința fără consimțământul oficiului de probațiune [8].

Pentru a decide astfel, prima instanță a avut în vedere împrejurarea că făptuitorul nu a mai comis anterior infracțiuni, a recunoscut vinovăția, a solicitat examinarea cauzei în procedură simplificată, s-a căit sincer de cele comise și a contribuit activ la descoperirea infracțiunii, ceea ce denotă că acesta a conștientizat caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale [9].

În acest caz, doar procurorul a contestat cu apel sentința primei instanțe, susținând că pedeapsa aplicată făptuitorului de către Judecătoria Chișinău ar fi prea blândă.

Printr-o decizie din 13 noiembrie 2018, Curtea de Apel Chișinău a admis cererea acuzatorului de stat. Ea a casat hotărârea primei instanțe în partea ce ține de suspendarea condiționată a pedepsei închisorii. Instanța de apel a acceptat argumentele procurorului privind imposibilitatea de a suspenda condiționat executarea pedepsei închisorii, având în vedere că Mătieș este cetățean străin (*i.e.* cetățean al României) și nu are domiciliu pe teritoriul Republicii Moldova, împrejurări care fac imposibilă executarea sentinței primei instanțe, cu toate obligațiile stabilite în perioada de probă [10].

Decizia instanței de apel a fost contestată cu recurs de către apărătorul inculpatului. În argumentarea cererii de recurs, acesta a notat că în Decizia Curții Constituționale nr.36 din 19 aprilie 2018 de inadmisibilitate a sesizărilor nr.173g/2017 și nr.37g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 220 din Codul penal și a articolului 89 din Codul contravențional (proxenetismul și practicarea prostituției) se menționează că există un consens științific că prostituția nu poate presupune prestarea de servicii sexuale online. Aceasta pentru că prestarea de servicii sexuale online nu implică practicarea de acte sexuale cu persoanele care beneficiază de serviciile prostituatei. Prestarea unor asemenea servicii nu implică contactul direct al corpului persoanei cu corpul celui care beneficiază de serviciile acesteia. Altfel spus, din moment ce lipsește un contact

fizic, asemenea acțiuni (*i.e.* prestarea serviciilor sexuale online) nu intră sub incidența noțiunii de „prostituție”, ci a celei de „pornografie” [11].

Bazându-se pe raționamentele Curții Constituționale, apărătorul inculpatului a invocat că Mătieș nu a comis infracțiunea de proxenetism, ci contravenția prevăzută la art.90 din Codul contravențional, normă care sancționează cu amendă de la 24 la 30 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei juridice pentru producerea, comercializarea, difuzarea sau păstrarea produselor pornografice pentru a fi comercializate ori difuzate.

La rândul ei, printr-o decizie din 10 aprilie 2019, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul, menționând că sentința pronunțată în cauză a fost atacată cu apel doar de către procuror în partea referitoare la aplicarea pedepsei, iar inculpatul și apărătorul său au fost de acord cu sentința primei instanțe și nu au exercitat calea de atac apelul. Inculpatul care nu a atacat sentința de condamnare cu apel, iar pedeapsa sau modul ei de executare stabilite prin sentință au fost modificate în urma admiterii apelului procurorului, poate declara recurs împotriva deciziei instanței de apel numai în partea ce ține de aplicarea pedepsei sau a stabilirii modului de executare a acesteia, dar nu mai poate contesta calificarea acțiunilor sau alte aspecte ale sentinței menținute de instanța de apel [12].

Cu privire la încadrarea juridică a faptei, prostituția presupune în mod obligatoriu un contact corporal dintre „cumpărătorul” și „vânzătorul” de acte sexuale. În lipsa unui contact fizic nu putem vorbi despre „prostituție”. Corelativ, în lipsa prostituției, nu poate fi aplicată răspunderea penală pentru proxenetism. Etalarea și/sau excitarea propriilor organe genitale, contra cost, în fața camerei-web, constituie pornografie. Prin urmare, acțiunile lui Mătieș cad sub incidența art.90 din Codul contravențional. În acest caz, instanțele de judecată au făcut abstracție de Decizia Curții Constituționale nr.36 din 19 aprilie 2018. Această decizie este obligatorie, pre-datează hotărârilor pronunțate de către instanțele judecătorești în cazul analizat și, prin urmare, trebuia luată în considerare. Instanțele de judecată nu ar fi putut pretinde că nu au cunoscut despre această decizie, de vreme ce ea este publicată pe pagina web a Curții Constituționale, precum și în Monitorul Oficial.

În mod regretabil, Curtea Supremă de Justiție a dat dovadă de un formalism excesiv și nu a corectat eroarea admisă de către instanțele ierarhice inferioare. Potrivit legislației procesual penale, constituie un motiv *ex officio* pentru a casa hotărârea instanței inferioare dacă faptei comise i s-a dat o încadrare juridică greșită (alin.(1) art.427 alin.(1) pct.12) și art.444 alin.(1) pct.12) din Codul de procedură penală). Prerogativa în discuție trebuie privită ca o modalitate efectivă de garantare a principiului legalității. Aici operează o excepție de la principiul *non ultra petita*. Această excepție este justificată de un interes public. Procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcție de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată (art.1 alin.(2) din Codul de procedură penală).

Așadar, în loc să facă dreptate, instanța supremă a preferat să lase în vigoare hotărârile contestate, ascunzându-se în spatele unor motive procedurale, ceea ce este inacceptabil.

Cu privire la aplicarea pedepsei, constatăm că instanța de apel a admis o discriminare bazată pe criteriul de cetățenie și domiciliu.

În sprijinul celor enunțate, precizăm că dreptul de a nu fi discriminat este garantat, între altele, de art.16 din Constituție și de art.14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (în continuare – CEDO).

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a menționat că acest drept devine incident atunci când situația la care se referă dezavantajul implică una dintre condițiile de exercitare a unui drept garantat de Constituție [13].

Și Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare – CtEDO) a reiterat în jurisprudența sa constantă că art.14 din CEDO, referitor la interzicerea discriminării, nu are o existență de sine stătătoare, pentru că produce efecte doar în legătură cu drepturile și cu libertățile garantate de celelalte dispoziții substanțiale ale Convenției și ale Protocoalelor sale. Cu toate acestea, aplicabilitatea art.14 nu presupune vreo încălcare a uneia sau mai multora dintre aceste dispoziții, manifestând, în acest sens, un caracter autonom. Pentru ca art.14 să devină incident, este suficient ca situația de fapt a unei cauze să se încadreze în câmpul de aplicare al unei dispoziții substanțiale din Convenție sau din Protocoalele la aceasta [14, 15].

Pedeapsa închisorii cade sub incidența art.25 „Libertatea individuală și siguranța persoanei” din Constituție și a art.5 „Dreptul la libertate și la siguranță” din CEDO, pentru că executarea acestei pedepse presupune privarea de libertate a persoanei.

Astfel, în cazul Mătieș, se pune problema respectării de către instanța de apel a art.16 coroborat cu art.25 din Constituție (respectiv, normele corespondente din CEDO, art.14 coroborat cu art.5). Instanța de apel a admis un tratament diferențiat dintre, pe de o parte, persoanele care au cetățenia Republicii Moldova și domiciliul pe teritoriul țării noastre și, pe de altă parte, personale străine care nu au domiciliu pe teritoriul Republicii Moldova.

Dar „nu orice tratament diferențiat implică în mod automat o încălcare a art.16 din Constituție. Pentru a se stabili încălcarea art.16 din Constituție trebuie să se constate faptul că persoanele aflate în situații similare sau comparabile beneficiază de un tratament preferențial și că această diferențiere este una discriminatorie” [16].

Tratamentul diferențiat echivalează cu o discriminare a persoanelor aflate în situații similare, dacă nu are la bază o justificare obiectivă și rezonabilă. „Lipsa justificării obiective și rezonabile” presupune că diferențierea în cauză nu urmărește un „scop legitim” sau că nu există un „raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit” [17].

Aplicând aceste considerente în prezenta cauză, considerăm că nu există vreun argument juridic rațional și rezonabil ca unei persoane care deține cetățenia altui stat și fără domiciliu în Republica Moldova să nu i se aplice suspendarea condiționată a executării pedepsei închisorii, de vreme ce sunt întrunite condițiile prevăzute de art.90 alin.(1) CP RM. Pentru aplicarea art.90 alin.(1) CP RM nu se cere ca făptuitorul să fie cetățean al Republicii Moldova și/sau să aibă domiciliul pe teritoriul Republicii Moldova. Aceste condiții nu sunt prevăzute de lege. De suspendarea executării pedepsei poate beneficia, în cazurile prevăzute de lege, orice persoană fără deosebire de cetățenie, sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere, domiciliu sau alte criterii. Dacă ar fi fost altfel, atunci norma în discuție ar fi fost contrară Constituției.

În cazul luat sub lupa analizei, instanța de apel a interpretat instituția suspendării condiționate a executării pedepsei în mod discriminatoriu. Într-adevăr, prima instanță l-a obligat pe făptuitor să nu-și schimbe domiciliul, însă el nu avea domiciliu pe teritoriul Republicii Moldova, fapt semnalat de instanța de apel. Însă, această împrejurare nu face persoana mai periculoasă pentru societate. În mod firesc, persoana în discuție avea un loc de trai temporar în Republica Moldova (*i.e.* reședință temporară). Eventual, instanța de apel putea să-l oblige pe Matieș să nu-și schimbe reședința (nu domiciliul) fără consimțământul organului de probațiune, adică să înlocuiască termenul de „domiciliu” cu cel de „reședință” sau să stabilească alte obligații din cele prevăzute la art.90 alin.(6) CP RM, pe care le considera adecvate. În schimb, ea a ales o altă cale, pe care o considerăm discriminatorie în raport cu persoanele care au cetățenia Republicii Moldova și domiciliul pe teritoriul țării noastre. Tratamentul juridic diferențiat al celor două categorii de subiecți nu este justificat în mod obiectiv.

În concluzie, instanța de apel a încălcat art.16 coroborat cu art.25 din Constituție prin faptul că a anulat suspendarea executării pedepsei aplicate făptuitorului, din motiv că acesta este cetățean străin și nu are domiciliul pe teritoriul Republicii Moldova. Aceste criterii sunt discriminatorii.

Este surprinzător faptul că partea apărării nu a invocat în fața Curții Supreme de Justiție discriminarea (evidentă) admisă de către instanța de apel. Chiar și așa, instanța de recurs nu trebuia să „închidă ochii” la acest abuz. Dimpotrivă, trebuia să corecteze această eroare, în virtutea rolului său de „gardian al drepturilor omului și libertăților fundamentale” [18] și ținând cont de faptul că „drepturile garantate de Constituție trebuie să fie practice și efective, dar nu teoretice și iluzorii” [19]. În acest caz (și nu doar), Curtea Supremă de Justiție a eșuat să asigure respectarea art.16 (care garantează dreptul de a nu fi discriminat) coroborat cu art.25 (care garantează dreptul la libertate) din Constituție.

Cazul Aleksandr Aleksandrov vs Rusia

Pentru consolidarea concluziei avansate și pentru a fi mai convingători, vom face apel la cazul *Aleksandr Aleksandrov vs Rusia*, în care CtEDO s-a confruntat cu o problemă similară.

Astfel, în *Aleksandr Aleksandrov vs Rusia* (hotărârea din 27 martie 2018) [20], CtEDO a reținut, în fapt, că în 2005 o Curte districtuală din Moscova l-a găsit vinovat pe reclamant de lovirea unui polițist în timp ce era intoxicat și l-a condamnat la un an de închisoare. Când a decis condamnarea adecvată, curtea a enumerat o serie de circumstanțe atenuante care îl făceau, *prima facie*, pe reclamant eligibil pentru o condamnare non-privativă de libertate, cum ar fi liberarea condiționată sau amenda. Totuși, ea a reținut că două elemente atenuau dreptul reclamatului la o pedeapsă mai blândă: primul fiind „circumstanțele speciale în care a fost comisă

infracțiunea", iar al doilea – lipsa unei reședințe permanente în regiunea Moscova, care nu era regiunea reședinței obișnuite a reclamantului, ci regiunea în care a fost comisă infracțiunea și în care a fost pronunțată condamnarea. Recursul reclamantului a fost respins.

În drept, CtEDO a examinat acest caz prin prisma art.14 coroborat cu art.5 din CEDO. Ea a constatat că în măsura în care locul de reședință al reclamantului a fost menționat în mod explicit ca factor în hotărârea de condamnare, a existat un tratament diferențiat în baza acestui criteriu între reclamant și alți infractori condamnați pentru comiterea unor infracțiuni similare și eligibili pentru liberarea condiționată sau pentru pedeapsa amenzii. Se pare că tratamentul diferențiat nu era prevăzut de dreptul național. Codul penal al Federației Ruse prevedea posibilitatea unei persoane care executa o pedeapsă cu suspendare să-și schimbe locul reședinței în baza anumitor condiții.

CtEDO a reținut că atunci când hotărâsc dacă ar fi potrivită o condamnare non-privativă de libertate pentru realizarea obiectivelor justiției penale, instanțele naționale pot fi chemate să analizeze impactul circumstanțelor personale ale reclamantului asupra modului de punere în executare a acesteia. Însă, invocarea motivelor protejate de art.14 din CEDO reclamă o justificare obiectivă și rezonabilă.

Recunoscând existența unor legături sociale puternice în orașul reclamantului, curtea districtuală nu a justificat de ce beneficiul unei condamnări non-privative de libertate ar fi condiționat de existența unei reședințe permanente a reclamantului în afara acestei regiuni și lângă locul în care a fost judecat și condamnat. Instanța de recurs nu a analizat argumentul existenței unei discriminări invocat de către avocatul reclamantului și nu a oferit vreo justificare pentru tratamentul diferențiat.

Prin urmare, CtEDO a conchis că nu s-a demonstrat că tratamentul diferențiat a urmărit realizarea unui scop legitim sau a avut o justificare obiectivă și rezonabilă.

Din aceste motive, CtEDO a decis, în unanimitate, că în acest caz s-a încălcat art. 14 coroborat cu art.5 din CEDO și i-a acordat reclamantului 10.000 de euro cu titlu de acoperire a prejudiciului moral ce i-a fost adus.

Mesajul CtEDO este cât se poate de clar și răspicat: refuzul de a aplica o pedeapsă non-privativă de libertate, dat fiind locul de reședință al persoanei, reprezintă o discriminare.

Ca și Decizia Curții Constituționale nr.36 din 19 aprilie 2018, hotărârea CtEDO din cazul *Aleksandr Aleksandrov vs Rusia* pre-datează deciziilor pronunțate de către instanțele judecătorești din Republica Moldova în speța Mătieș.

În consecință, oare de ce instanțele judecătorești din Republica Moldova nu au învățat din greșelile altora și au călcat pe aceeași greblă?

În fine, ne întrebăm: oare cât va trebui să achite Republica Moldova în ipoteza în care CtEDO ar constata în cazul Mătieș încălcarea art.14 coroborat cu art.5 din CEDO? De ce ar trebui ca din bugetul de stat să se achite despăgubiri pentru o greșală lamentabilă comisă de instanța de apel și tolerată de Curtea Supremă de Justiție?

Referințe:

1. Sesizarea nr. 82g din 22 aprilie 2019 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 90 alin.(5) și (6) din Codul penal. [Accesat: 01.11.2019] Disponibil: <https://bit.ly/33cXE6w>
2. *Ibidem*.
3. *Ibidem*.
4. Decizia Curții Constituționale nr.64 din 25 aprilie 2019 de inadmisibilitate a sesizării nr.82g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din alineatele (5) și (6) ale articolului 90 din Codul penal. [Accesat: 01.11.2019] Disponibil: <https://bit.ly/2oBpFW5>
5. *Ibidem*, §14.
6. *Ibidem*, §15-16.
7. Hotărârea Curții Constituționale nr.12 din 14 mai 2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 361 alin.(2) lit.c) din Codul penal (confeccionarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor de importanță deosebită false), §43. [Accesat: 01.11.2019] Disponibil: <https://bit.ly/2C3Uztq>
8. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Centru) din 24 iulie 2018. Dosarul nr.1-457/2018. [Accesat: 01.11.2019] Disponibil: <https://bit.ly/2N8ywIu>
9. *Ibidem*.
10. Decizia Curții de Apel Chișinău din 13 noiembrie 2018. Dosarul nr.1a-1644/18. [Accesat: 01.11.2019] Disponibil: <https://bit.ly/2NzUiUg>

11. Decizia Curții Constituționale nr.36 din 19 aprilie 2018 de inadmisibilitate a sesizărilor nr.173g/2017 și nr.37g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 220 din Codul penal și a articolului 89 din Codul contravențional (proxenetismul și practicarea prostituției), §37. [Accesat: 01.11.2019] Disponibil: <https://bit.ly/2Nwy0mk>
12. Decizia Curții Supreme de Justiție din 10 aprilie 2019. Dosarul nr.1ra-642/2019. [Accesat: 01.11.2019] Disponibil: <https://bit.ly/2WvM4kj>
13. Hotărârea Curții Constituționale nr.12 din 1 noiembrie 2012 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale articolului 32 alin.(4) lit.j) din Legea nr.162 din 22 iulie 2005 cu privire la statutul militarilor, §64. [Accesat: 01.11.2019] Disponibil: <https://bit.ly/2JOQf5p>
14. ECtHR, Case of *Eweida and Others vs the United Kingdom*, Applications nos. 48420/10, 59842/10, 51671/10 and 36516/10, Judgment of 15 January 2013, §53. [Accesat: 01.11.2019] Disponibil: <https://bit.ly/2PMYBmE>
15. ECtHR, Case of *Khamtokhu and Aksenchik vs Russia* [GC], Applications nos. 60367/08 and 961/11, Judgment of 24 January 2017, §17. [Accesat: 01.11.2019] Disponibil: <https://bit.ly/2PLzI61>
16. Hotărârea Curții Constituționale nr.11 din 8 mai 2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 233 alineatele (1), (2) și (3) din Codul contravențional (sanționarea conducerii în stare de ebrietate a vehiculelor pentru care nu este necesară deținerea permisului de conducere), §45. [Accesat: 01.11.2019] Disponibil: <https://bit.ly/2qo3iUQ>
17. Hotărârea Curții Constituționale nr.10 din 8 aprilie 2019 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 5 din Legea nr.188 din 10 iulie 2008 privind amnistia în legătură cu declararea anului 2008 An al Tinereții (pretinsa discriminare a bărbaților condamnați la închisoare care au copii în vârstă de până la 8 ani), §40. [Accesat: 01.11.2019] Disponibil: <https://bit.ly/2Ch95xP>
18. Hotărârea Curții Constituționale nr.23 din 25 iulie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 27 din Legea nr.151 din 30 iulie 2015 cu privire la Agentul guvernamental (acțiunea în regres), §58. [Accesat: 01.11.2019] Disponibil: <https://bit.ly/2r82nId>
19. Hotărârea Curții Constituționale nr.27 din 30 octombrie 2018 privind controlul constituționalității unor dispoziții din articolul 185 din Codul de procedură penală (arestarea preventivă în cazul în care persoana nu și-a recunoscut vina în privința comiterii faptei imputate), §100. [Accesat: 01.11.2019] Disponibil: <https://bit.ly/32afjdy>
20. ECtHR, Case of *Aleksandr Aleksandrov vs Russia*, Application no.14431/06, Judgment of 27 March 2018, §4-7, §24-32. [Accesat: 01.11.2019] Disponibil: <https://bit.ly/2PSeW>

Date despre autor:

Gheorghe RENIȚĂ, lector universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: gheorghe.renita@constcourt.md

Prezentat la 06.11.2019